

Mali Kural, Mali Muhafazakârlık ve Politik Bütçe Dalgalanmaları: Avrupa Birliği Örneği¹

Sedef ŞEN^{*}
Merve UYGUR^{**}

Öz

Bu çalışmanın amacı mali kuralların varlığına rağmen hükümetlerin seçimleri kazanmak amacıyla maliye politikası araçlarında manipülatif davranışlarda bulunup bulunmadığını tespit etmektir. Bu amaçla mali kural ulusal ve uluslararası olarak ayrıştırılmış ve maliye politikası araçlarından biri olan kamu harcaması göz önüne alınmıştır. Avrupa Birliği'ne üye ve aday olmak üzere toplamda 34 ülke için 1995-2015 dönemine ait veriler kullanılmış ve ikili nitel tercih modellerinden panel logit modeline başvurulmuştur. Elde edilen sonuçlar Avrupa Birliği'ndeki seçmenlerin mali muhafazakâr olduğunu ve mali kuralın varlığı durumunda hükümetin kamu harcamalarında oluşturduğu dalgalanmaların yeniden seçilme ihtimalini düşürdüğünü göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Maliye Politikası, Politik Bütçe Dalgalanmaları, Panel Logit Model

Fiscal Rule, Fiscal Conservatism and Political Budget Cycles: The Case of European Union

Abstract

The aim of this study is to determine if governments engage in manipulative behaviors in fiscal policy instruments to win elections despite

¹Bu çalışma Kastamonu Üniversitesi SBE tarafından kabul edilen ve Merve UYGUR tarafından Dr. Öğr. Üyesi Sedef ŞEN danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

^{*}Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, ssen@kastamonu.edu.tr; <https://orcid.org/0000-0003-4426-8861>

^{**}Öğr. Gör., Kastamonu Üniversitesi, Daday Nafi ve Ümit Çeri Meslek Yüksekokulu, Maliye Programı, muygur@kastamonu.edu.tr; <https://orcid.org/0000-0002-6918-4886>

Makalenin Gönderilme Tarihi: 23.02.2023

Kabul Tarihi: 30.06.2023

the existence of fiscal rules. For this aim, the fiscal rule has been separated as national and supranational, and public expenditure, one of the fiscal policy instruments, has been considered. The data for 1995-2015 for 34 countries, including members and candidates for the European Union, were used. The panel logit model, one of the binary qualitative preferences models, was applied. The results indicate that voters in the EU are fiscal conservatives, and the fluctuations in public expenditure created by the government in case of a fiscal rule reduce the probability of being re-elected.

Keywords: *Fiscal Policy, Political Budget Cycles, Panel Logit Model*

JEL Classification Codes: *C01, E32, E62*

Giriş

Ekonomi ve siyaset arasındaki ilişki tarih boyunca iktisatçıların ilgisini çekmiştir. Siyasetin ekonomi politikaları tercihini ve sonuç olarak ekonomik performansı etkileyeceği aşikârdır. 20. yüzyılın son çeyreği boyunca siyaset ve makroekonomi arasındaki etkileşimin çeşitli biçimleri üzerine yapılan araştırmalar yeni politik makroekonomi olarak bilinen bir çalışma alanının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Snowdon ve Vane, 2005:458). Bu alanın cevap bulmaya çalıştığı sorulardan biri de “Devletin ekonomideki rolü ne olmalıdır?” şeklindedir. 1950’ler ve 1960’larda devletin piyasa başarısızlıklarını düzelten bir role sahip olduğu görülmektedir. 1970 ve 1980’lere gelindiğinde ise devletin genişleyen rolüne kuşku ile bakıldığı dikkat çekmektedir. Devletin “hayırsever sosyal planlamacı” ve devlet birimlerinin “özverili bürokratlardan” oluştuğu fikri (Snowdon ve Vane, 2005:463) Nordhaus (1975) tarafından ortaya atılan fırsatçı politik konjonktür teorisi ile sarsılmıştır.

İlgili modele göre, iktidar partisi bir sonraki seçimde oy miktarını arttırmak için para ve maliye politikası araçlarını kullanarak çeşitli makro iktisadi büyüklükler üzerinde olumlu hava oluşturmaktadır. Örneğin, hükümetin genişletici para ve maliye politikası uygulayarak seçim öncesi dönemde ekonomik büyümede artış oluşturması, seçmenin oy verme davranışını hükümetin lehine olacak şekilde etkileyebilmektedir. Seçim dönemlerinde belirgin olan bu manipülasyonlar çeşitli iktisadi ve mali göstergelerde konjonktürel dalgalanma oluşturmaktadır. Seçim kaynaklı ortaya çıkan politik konjonktürel dalgalanmaların zamanla para politikasına kıyasla daha çok maliye politikası araçlarında görülmesi “politik bütçe dalgalanmaları (PBD)” kavramının doğmasında etkili olmuştur. Merkez bankalarının bağımsızlığı hükümetlerin para politikası araçlarını kullanmasını sınırlandırmaktadır. Bu sebeple hükümetler çoğunlukla maliye politikası araçlarını kullanarak mali göstergeler üzerinde manipülasyon yapma yoluna başvurmaktadır.

Politik bütçe dalgalanmaları literatürüne bakıldığında ele alınan çalışmaların birçoğunda (de Haan ve Sturm, 1994:157; Golinelli ve Momigliano, 2006:962; Afonso, 2008:313) “Seçim dönemlerinde mali göstergeler üzerinde dalgalanma var mıdır?” sorusuna cevap arandığı görülmektedir. Dalgalanmaların varlığının tespit edilmesi liderlerin tekrar seçilebilmek amacıyla mali araçları manipüle ettiği fikri ile örtüşmektedir. Ancak seçim döneminde hükümetin oluşturmuş olduğu olumlu ekonomik/mali hava iktidar partisi açısından her zaman seçimi kazanma anlamına gelmeyebilmektedir. Hükümetler genellikle kamu harcamalarında ve devlet borçlanmasında tutumluluğu savunan ve mali muhafazakâr olarak adlandırılan seçmen ile karşı karşıya olabilir. Seçmenlerin mali muhafazakâr olması durumunda seçim öncesinde hükümetin örneğin kamu harcamalarında meydana getirdiği artışlar seçimleri yeniden kazanma ihtimalini düşürebilmektedir. Ayrıca ülkede mali kuralın² varlığına rağmen hükümetin seçimi kazanmak amacıyla PBD oluşturması mali muhafazakâr seçmenleri hükümet aleyhine oy vermeye teşvik edici bir unsur oluşturabilmektedir.

Bu çalışmada mali kuralın varlığı durumunda hükümetin maliye politikası araçlarına başvurarak seçim öncesi mali göstergelerde dalgalanma oluşturmasının iktidar partisinin yeniden seçilme ihtimali üzerinde oluşturacağı etki analiz edilmiştir. Çalışma literatürdeki diğer çalışmalara göre birkaç açıdan farklılık göstermektedir.

İlk olarak, PBD'nin varlığını ya da yokluğunu tespit etmek yerine hükümetlerin seçim öncesi mali göstergeler üzerinde yapmış oldukları manipülasyonların partilerin yeniden seçilme ihtimalini arttırıp arttırmadığına odaklanılmıştır. İkinci olarak, mali kuralların en belirgin şekilde uygulandığı Avrupa Birliği (AB) ülkeleri göz önüne alınmış, ilgili kurallar diğer çalışmalardan farklı olarak derecelendirilmiştir. Mali kurallar ulusal kanunlarla belirlenebileceği gibi uluslararası kanunlarla da belirlenebilmektedir. AB ülkeleri mali kuralın uygulanış biçimine göre farklılaşmaktadır. Bazı ülkelerde sadece ulusal mali kural uygulaması görülürken diğer bir grup ülkede sadece uluslararası mali kural³ uygulaması görülebilmektedir. Ya da her iki kural türünün uygulandığı ülkelere de rastlamak mümkündür. Bu kapsamda, kamu harcaması üzerinde sadece ulusal, sadece uluslararası, ulusal ve uluslararası kuralların birlikte uygulandığı durumlara koşullu olarak siyasi partilerin manipülasyonlarının yeniden seçilme olasılıkları üzerinde farklı etkiler oluşturup oluşturmayacağı analiz edilmiştir. Son olarak elde edilen sonuçlara göre seçmenlerin mali muhafazakâr (ya da mali liberal) olup olmadığına yönelik tespitlerde bulunulmuştur.

Politikacıların seçimi yeniden kazanabilmek için mali kurala rağmen yapmış oldukları manipülasyonların, mali kuralın derecesine bağlı olarak

²Mali kurallar, maliye politikası üzerine konulan kısıtlamalar olarak tanımlanmaktadır.

³Maastricht kriterleri çerçevesinde uygulanan kurallar uluslararası mali kurallara örnek oluşturmaktadır.

seçimi kazanma ihtimalleri üzerinde nasıl bir farklılık oluşturabileceği ve seçmenlerin bu durum karşısındaki mali duruşu/pozisyonu bildiğimiz kadarıyla henüz ele alınmamış bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada AB'ye üye ve aday olan toplamda 34 ülke için 1995-2015 yılları arasında gerçekleştirilen parlamenter seçimler göz önüne alınmıştır. Yöntem olarak panel logit modelinden yararlanılmıştır.

Elde edilen sonuçlar, AB'ye üye ve aday olan ülkelerde seçmenlerin kamu harcamasındaki artışlara duyarlı ve politikacıları destekleyici yönde hareket ettiğini göstermektedir. Ancak bu etki kamu harcamaları üzerinde ulusal ve uluslararası kısıtlamaların varlığı durumunda azalmaktadır. Diğer bir ifadeyle, seçmenler mali kuralın varlığı durumunda politikacılar tarafından seçimleri kazanma amacıyla kamu harcamaları üzerinde yapılan manipülasyonlara verdikleri desteği azaltarak tepki göstermektedir. AB'deki seçmenlerin mali muhafazakâr olduğu görülmektedir.

Çalışmanın takip eden bölümlerinde sırasıyla teorik çerçeve ve kısa bir literatür taraması sunulmuş, kullanılan ekonometrik yöntemle ilişkin metodoloji tanımlanmış ve elde edilen sonuçlar raporlanmıştır.

1. Teorik Çerçeve

Konjonktürel dalgalanmaların ortaya çıkmasının sebeplerinden biri olarak siyasetin öne sürülmesi, politik konjonktürel dalgalanma (PKD) teorisinin başlangıcını oluşturmaktadır. PKD teorisi para ve maliye politikası araçlarının iktidar tarafından seçimleri yeniden kazanabilmek amacıyla kullanılması fikrine dayanmaktadır (Telatar, 2000:133). Seçimi kazanma temel güdüsü ile hareket eden hükümet, seçim öncesi yüksek iktisadi ve mali performans (iktisadi büyümede artış, işsizlik ve enflasyon oranında düşüş, kamu harcamalarında artış gibi) sergileyerek oylarını arttırmayı amaçlamaktadır. Seçim öncesi uygulanan genişletici para ve maliye politikaları sonucunda oluşan olumlu iktisadi hava seçim sonrası yerini iktisadi daralmaya bırakmaktadır. Bu durum ise çeşitli iktisadi ve mali göstergeler üzerinde konjonktürel dalgalanmaların oluşmasına neden olmaktadır.

Ekonomi modellerinde hükümetlerin rolünün toplumun sosyal faydasını maksimum düzeye çıkarmak olduğu kabul edilmektedir. Ancak iktisadi ajanların kendi fayda fonksiyonunu maksimize etmeye çalışmasına benzer şekilde politikacıların da oylarını maksimize etmek için hareket ettiği görülmektedir (Downs, 1957:135-136). Bu durum ekonomi modellerinde hükümetlere verilen rolün farklılaşması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. PKD teorileri hükümetin amaç fonksiyonunu da içerecek şekilde konjonktürel dalgalanmaların nedenini açıklamaya çalışmaktadır.

1.1. Politik Konjonktürel Dalgalanma

PKD modelleri ikiye ayrılmaktadır: Fırsatçı model ve partizan model. Her iki modelin hem geleneksel hem de geleneksel olmayan/modern yorumu

bulunmaktadır.⁴ Bu sebeple dört farklı modelden söz edilebilmektedir: Geleneksel fırsatçı model, geleneksel partizan model, modern fırsatçı model ve modern partizan model. Geleneksel modeller; adaptif beklentiler ve klasik Phillips eğrisini, modern modeller ise rasyonel beklentiler ve geliştirilmiş Phillips eğrisini göz önünde bulundurmaktadır.

Geleneksel fırsatçı modeli açıklamaya yönelik geliştirilen ilk formel model Nordhaus (1975) tarafından yürütülmüştür. Nordhaus'un modeline göre seçmen iktidardaki partinin performansını geçmişe bakarak değerlendirir, uzak geçmiş hatırlamaz (politik miyopluk) ve gelecekteki performansını tahmin etmeye çalışmaz. Hükümetler seçmenlerin kendilerini desteklemesi için seçim öncesi dönemde genişletici para ve maliye politikaları uygulayarak iktisadi büyümede artış, işsizlik oranında düşüş sağlamaktadır. İktidar partisi uygulanan bu politikaların seçim sonrası yüksek enflasyona yol açacağını bilmektedir. Ancak seçmen bunun farkında değildir. Seçim sonrası ise enflasyonu azaltmak için daraltıcı para ve maliye politikaları uygulanmakta ve ekonomide dalgalanmalara neden olmaktadır (Nordhaus vd., 1989:3; Veiga ve Veiga, 2007:46; Dubois, 2016:236).

Geleneksel partizan model Hibbs (1977) tarafından geliştirilmiştir. Hibbs (1977) politikacıların fırsatçı olduklarını ancak temsil ettikleri seçmenlerin tercihleri doğrultusunda para ve maliye politikası uyguladıklarını belirtmektedir (Berger ve Woitek, 1997:179; Sakurai ve Menezes-Filho, 2011:235). Hibbs'in (1977) çalışmasında taraflar ideolojik olarak sağ ve sol eğilimli partiler şeklinde tanımlanmaktadır. Sol eğilimli partilerin yüksek enflasyona neden olacak ancak düşük işsizliği sağlayacak politika tercihinde bulunduğu, sağ eğilimli partilerin ise düşük enflasyonu sağlayacak ancak yüksek işsizliğe neden olacak politikaları seçtiği varsayılmaktadır. Bu süreç iktidar partisinin ideolojik görüşüne bağlı olarak seçim öncesi ve sonrasında farklı iktisadi ve mali göstergeler üzerinde dalgalanmaların ortaya çıkmasıyla sonuçlanmaktadır. Seçmen oyunu kendi tercihlerini en iyi temsil eden parti lehine kullanmaktadır (Nordhaus vd., 1989:4).

Modern rasyonel fırsatçı modelin öncüleri ise Cukierman ve Meltzer (1986), Rogoff ve Sibert (1988), Rogoff (1990), Persson ve Tabellini (1990) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu model geleneksel fırsatçı modeli yetkinlik seviyesi⁵ ve asimetrik bilgi⁶ fikirleriyle birleştirmektedir. Buna göre, ekonomik büyüme ve istihdamda meydana gelen dalgalanmalar düzensizdir. Dalgalanmalar seçmenlerin rasyonel davranışları sebebiyle her seçim döneminde sistematik olarak gerçekleşmemektedir (Alesina vd., 1992:3;

⁴Geleneksel ve modern fırsatçı modellerin varsayımlarının karşılaştırılması için Alesina vd.'ye (1997) bakınız.

⁵Farklı hükümetler farklı yetkinlik dereceleriyle karakterize edilmektedir (Alesina vd., 1992:4). Yetkinlik, alınan iyi politika kararlarının politikacılar tarafından etkili şekilde uygulanabilmesi yeteneğidir. Örneğin politikacıların ekonomik büyümeyi enflasyona neden olmadan sürdürme yeteneği yetkinliğin bir göstergesidir (Alesina vd., 1993:13).

⁶Modern konjonktürel dalgalanma modelinde asimetrik bilgi söz konusudur. Diğer bir ifadeyle hükümetler tam bilgiye sahipken seçmenler eksik bilgiye sahiptir (Sezgin, 2007:140).

Akçoraoğlu ve Yurdakul, 2004:8; Tiganas ve Peptine, 2012:856). İktidar partisi ancak yetkinlik seviyesini kullanarak bilgi asimetrisinden yararlanması durumunda seçmeni kandırılabilen ve oy miktarını arttırılabilmektedir. Örneğin Rogoff (1990) hükümetin seçim öncesinde kamu harcamaları bileşeninde değişiklik yaparak harcamaları arttırılabildiğini tespit etmiştir. Hükümetin yatırım harcamaları yerine cari dönemde seçmen tarafından hemen gözlemlenen tüketim harcamalarına yönelik genişletici bir maliye politikası uygulaması seçim kaynaklı bir dalgalanmaya neden olmaktadır.

Son olarak modern rasyonel partizan teori Alesina'nın (1988) geliştirdiği model ile açıklanmaktadır. Rasyonel partizan konjonktür modeline göre, seçmenler enflasyona yönelik beklentilerini iki partinin tercihinin⁷ ortalamasına göre oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle, gelecek dönemde hükümetin uygulayacağı politika belirsiz olduğu için seçmen, iktidara geleceği tahmin edilen partinin politikalarına göre ortalama bir enflasyon beklentisi oluşturmaktadır. Seçimlerden sonra, enflasyon beklentileri kazanan tarafa göre ayarlanmaktadır. Fakat bu ayarlamalar nominal sözleşmelerin izin verdiği ölçüde gerçekleşmektedir (Alesina, 1995:151; Çinko, 2005:334). Sürpriz seçim sonuçları iktisadi değişkenler üzerinde kısa dönemli dalgalanmalara neden olmaktadır (Alesina, 1995:151; Veiga ve Chappell, 2002:264; Snowdon ve Vane, 2005: 541).

İlgili teorilere yönelik özellikle gelişmiş ülkeler için yapılan ampirik modellerden elde edilen sonuçlar, seçmenlerin ekonomiyi önemseydiğini ancak seçimlerden önce reel ekonomik değişkenlerde düzenli ve istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğuna yönelik kanıtların az olduğunu göstermektedir. Hükümetlerin reel ekonomik değişkenleri doğrudan kontrol etmesi zordur (Shi ve Svensson, 2003:68). Ayrıca merkez bankalarının bağımsızlığı nedeniyle hükümetlerin para politikası araçlarını kullanabilme gücü teorik olarak ortadan kalkmıştır. Bütün bu gelişmeler hükümetleri para politikası yerine maliye politikası araçlarını kullanmaya teşvik etmiştir.

1.2. Politik Bütçe Dalgalanmaları

Politik bütçe dalgalanmaları olarak adlandırılan bu teoriye göre,⁸ partiler seçim dönemlerinde maliye politikası araçlarını kullanarak ekonomiyi manipüle etmekte ve bu sayede seçmenlerin oylarını kazanmaya çalışmaktadır. Dalgalanmalar reel ekonomik büyüklükler yerine maliye politikası araçları (kamu harcaması, vergi, devlet borçlanması vb.) üzerinde belirgin olarak görülmektedir. Geleneksel PBD modellerinde fırsatçı ve partizan davranan hükümetler seçmenleri kolay bir şekilde kandırabilmektedir. Seçmenler rasyonel değildir ve adaptif beklentilere

⁷Partilerin tercihleri bilinmektedir ve bu tercihler her bir partinin rasyonel beklentilere göre oluşturulmuş seçim kazanma ihtimali ile ağırlıklandırılmıştır (Alesina, 1995:151).

⁸Bu modeller PKD modellerinden farklı bir model türü olarak düşünülmemelidir. PKD modellerinin maliye politikası araçlarına odaklanan bir alt kümesi olarak değerlendirilebilir. PKD modelleri ve yorumları için yapılmış olan ayrımlar ve varsayımlar politik bütçe dalgalanmaları modelleri için de geçerlidir.

sahiptir. Bu modellerin göz önüne alındığı çalışmalardan elde edilen sonuçlar düzenli ve istatistiksel olarak anlamlı PBD'nin mümkün olduğunu göstermektedir.

Modern PBD modellerinin oluşumuna katkı sağlayan en önemli isimler Rogoff ve Sibert (1988), Rogoff (1990), Persson ve Tabellini (2000) ve Shi ve Svensson (2006) olarak karşımıza çıkmaktadır. Yetkinlik seviyesi, sinyalleme, bilgi asimetrisi, ters seçim ve ahlaki tehlike kavramları ilgili modeller için önemlidir.

Rogoff ve Sibert (1988), aday partilerin kendi yetkinlikleri hakkında eksik bilgiye sahip seçmenlere gönderdikleri olumlu sinyallerle dalgalanmaları açıklamaktadır (Hanusch ve Keefer, 2014:2; Bee ve Moulton, 2015:380). Bu modele göre, yüksek yetkinlik seviyesine sahip olan politikacılar seçimlerden önce bütçe açığına yol açan genişletici bir maliye politikası uygulayarak yetkinlik seviyesini seçmenlere göstermeye çalışmaktadır. Seçmenler ise, rasyonel beklentilerini gözlemlenen mevcut maliye politikasına göre oluşturmakta ve oy verme davranışını bireysel fayda fonksiyonlarındaki artışa/azalışa göre gerçekleştirmektedir (Mackic, 2013:6). Rogoff (1990), kamu harcama bileşeninin değiştirilerek seçmen oylarının kazanılmaya çalışıldığı bir PBD modeli geliştirmiştir. Buna göre, seçim öncesi manipülasyonlar yatırım malları aleyhine transfer ve cari harcamalar lehine olacak şekilde bir kamu harcama bileşeninin oluşturulmasıyla yapılmaktadır (Mackic, 2013:9). Rogoff'a göre hükümetlerin yetkinliklerini⁹ gösterebilmesi için en etkili yol, kamu harcamalarını yatırım harcamalarından cari harcamalara yönlendirmektir (Castro ve Martins, 2019:45). Rasyonel olan seçmenler vergi oranlarında bir değişim yapmadan sadece kamu harcama bileşenini değiştirerek yüksek yetkinliğe sahip olduğunun sinyalini veren politikacıyı tercih etmektedir (Mackic, 2013:8).

Persson ve Tabellini (2000) ile Shi ve Svensson (2006) PBD modellerini ahlaki tehlike fikriyle oluşturmuştur. Ahlaki tehlike modellerinin temel varsayımı, iktidardaki partinin gizli bir çaba içerisinde olması diğer bir ifadeyle yetkinliğin yerini alan ve açık bir şekilde gözlemlenemeyen bir politika aracı kullanabilmesidir. Örneğin yetkinlik, politikacıların kamu gelirlerini kamu mallarına ne kadar iyi dönüştürebildiğini ölçerken gizli çaba hükümetin kısa vadeli aşırı borçlanması olarak yorumlanabilmektedir (Jong-A-Pin vd., 2012:8).

Shi ve Svensson'ın (2006) ahlaki tehlike modelinde iktidar partisi yetkinlik seviyesi hakkında sinyal göndermek için herhangi bir bilgi avantajına sahip değildir; çünkü model ne politikacıların ne de seçmenlerin hükümetin mevcut yetkinlik seviyesini eşzamanlı olarak gözlemleyemeyeceğini varsaymaktadır (Bohn, 2019:44).

⁹Yüksek yetkinlik seviyesine sahip politikacılar, genellikle seçmen tarafından kolayca gözlemlenen cari harcamaları arttırırken gözlemlenmesi zor olan yatırım harcamalarını azaltmaktadır (De Haan ve Klomp, 2013:389).

Ayrıca, politika yapıcılar seçmenler tarafından sadece bir gecikmeyle gözlemlenebilen bir politika aracı da kullanabilmektedir (Efthymoulou, 2012:299). Seçmenler ise, yeterli bilgiye sahip olanlar ve olmayanlar şeklinde ikiye ayrılmaktadır (Mackic, 2013:9). Yeterli bilgiye sahip olmayan seçmenlerin sayısı daha fazla olduğunda iktidardaki parti bu seçmenlere yetkin görünmek amacıyla genişletici maliye politikası¹⁰ uygulayarak yeniden seçilme şansını arttırmaktadır (Hanusch ve Keefer, 2014:2; Bohn, 2019:44).

Geleneksel ve modern PBD teorileri belirli varsayımlar altında hükümetlerin seçimleri kazanmak için maliye politikası araçlarına başvurarak seçmen oylarını kendi lehlerine çevirebilecekleri argümanı üzerine kurulmuştur.

1.3. Mali Kural ve Mali Muhafazakâr Seçmen

Mali kurallar, maliye politikası üzerine konulan kısıtlamalar olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu kurallar bütçe açıkları, borçlanma ve harcama gibi temel mali göstergeler ve bunların bileşenlerini kapsamaktadır (Kopits ve Symansky, 1998:2). Mali kurallar türlerine göre sayısal ve prosedürel (şekli) olarak iki ana başlıkta toplanmaktadır (Eslava, 2010:660). Denk bütçe kuralı, borç kuralı, harcama kuralı ve gelir kuralı (Kopits ve Symansky, 1998:2) sayısal mali kuralları oluştururken; bütçe sürecinin hazırlanma, onaylanma ve uygulama aşamasına getirilen sınırlamalar prosedürel mali kuralları ifade etmektedir (Eslava, 2010:662).¹¹

Avrupa Birliği'nde görülen mali kuralların başlangıcı 1992 Maastricht Anlaşmasına dayanmaktadır. Maastricht Anlaşması aşırı kamu açıklarına karşıdır. Devletin borçlanması üzerine limit koymaktadır (Hallerberg vd., 2004:245). Buna göre; üye devletlerin yıllık genel kamu açığının gayrisafı yurt içi hasılaya oranı %3'ü geçmemeli, kamu borçlarının gayrisafı yurt içi hasılaya oranı ise %60'ı aşmamalıdır. Üye ülkelerden bir kısmının belirlenen mali kurallara uymaması nedeniyle 1997 yılında İstikrar ve Büyüme Paketi imzalanmıştır. Bu sayede mali kurallara uymayan ülkeler için uygulanacak yaptırımlar belirlenmiştir (Alt vd., 2014:707).

AB ülkelerinde mali kuralların varlığına rağmen PBD'nin oluştuğunu gösteren çalışmaların olması dikkat çekicidir (Bonfatti ve Forni, 2017; Gootjes vd., 2020). Ancak bu çalışmalarda mali kurallar bütün olarak ele alınmış, derecelendirilmemiştir. Mali kurallar ulusal kanunlarla belirlenebileceği gibi uluslararası kanunlarla da belirlenebilmektedir. AB ülkeleri mali kuralın uygulanış biçimine göre farklılaşmaktadır. Bazı ülkelerde sadece ulusal mali kural uygulaması görülürken diğer bir grup

¹⁰Ahlaki tehlike modelinde manipülasyonun ana aracı, borç verme şeklinde seçim öncesi bütçede meydana getirilen açıktır. Model, seçim öncesinde yetkinlik seviyesine bakılmaksızın bütün hükümetlerin borçlarını ve kamu mallarının üretimini artırarak bütçede açık verdiklerini varsaymaktadır (Kouvavas, 2013:5).

¹¹Ayrıntılı bilgi için bkz: Eslava, 2010:660-665; Kopits ve Symansky, 1998:24-27. Bu çalışmada sayısal mali kurallar göz önüne alınmıştır.

ülkede sadece uluslarüstü mali kural görülebilmektedir. Ya da her iki kural türünün uygulandığı ülkelere de rastlamak mümkündür.

Bununla birlikte AB ülkelerinde mali muhafazakârlık veya mali liberal konularına değinen çalışmalar oldukça azdır. Siyasi partiler, yeniden seçilmek için kamu harcamalarında ya da devlet borçlarında meydana getirdikleri artışlar sonucunda sandıkta ödüllendiriliyorsa seçmenler mali liberal olarak adlandırılmaktadır. Ancak seçmenler kamu harcamalarında ya da devlet borçlarındaki artışları sandıkta cezalandırıyorsa mali muhafazakâr olarak adlandırılmaktadır (Jones vd., 2012:137).

2. Literatür Taraması

Politik bütçe dalgalanmaları¹² üzerine yapılan çalışmaların uzun bir geçmişi vardır. 2022 yılı itibarıyla Google Akademikte “politik bütçe dalgalanmaları” anahtar kelimeleri ile bir tarama yapıldığında yaklaşık 2200 çalışmayla karşılaşmaktadır. Hayli yüksek olan bu çalışma sayısına rağmen teorik temeller ve elde edilen ampirik sonuçlar birbiri ile çelişmektedir. İlgili literatüre yönelik ilk uygulamalı çalışma Amerika Birleşik Devletleri (ABD) için gerçekleştirilmiştir. Tuft (1978:137), hükümet transferleri gibi maliye politikası araçlarında seçim öncesi belirgin bir fırsatçı manipülasyonun olduğunu göstermiştir. O zamandan günümüze politik bütçe dalgalanmaları literatürü çeşitli açılardan gelişim göstermiştir. Literatüre yönelik tespitler birkaç başlık altında özetlenebilmektedir:

PBD'nin varlığı: PBD literatürüne yönelik en güncel ve kapsamlı araştırmanın Mandon ve Cazals tarafından 2019 yılında gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çalışmada 46 çalışma ve 1037 regresyon sonucunun değerlendirildiği bir meta analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlar politikacıların yeniden seçim kazanmak amacıyla maliye politikası araçlarında manipülasyona başvurduğunu göstermektedir. Ayrıca iktidarın stratejilerinin kullanılan politika aracına göre farklılaştırdığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Philips (2016:313), 2000-2015 yılları arasında yayınlanan 88 farklı çalışmadan elde edilen 1.198 tahmin sonucunu meta analizi ile değerlendirmiş, hükümet harcamalarında ve kamu borçlanmasında seçim dönemlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğunu bulmuştur.

Reel etki: İktidar partileri seçim kazanmak amacıyla uyguladıkları ekonomi politikalarının etkilerini seçmenlerin daha duyarlı olduğu istihdam, büyüme ve enflasyon gibi değişkenler (reel etkiler) üzerinde görmeyi amaçlamaktadır. Ancak yapılan çalışmalar PBD'nin ekonomi politikası sonuçları üzerinde değil, daha çok politika araçları (özellikle maliye politikası araçları) üzerinde ortaya çıktığını göstermektedir (Cazals ve Sauquet, 2015:263; Dubois, 2016:235; Shi ve Svensson, 2003:67).

¹²Çalışmanın kapsamını politik bütçe dalgalanmaları teorisi oluşturduğu için para politikası araçları kullanılarak PKD'nin varlığını gösteren çalışmalara bu kısımda yer verilmemiştir. PKD literatürü için bkz: Drazen (2001), Rose (2006), de Haan ve Klomp (2013).

Gelişmişlik düzeyi: PBD'yle ilgili yapılan ilk çalışma örneklerinin genellikle ABD ve Batı Avrupa demokrasileri için olduğu görülmektedir (Schultz, 1995:79). Ancak gelişmiş ülkeler için yapılan çalışmalarda PBD'nin görülme ihtimalinin çok düşük olduğu (Mink ve De Hann, 2006:192), PBD'nin genellikle gelişmekte olan ülkelerde ortaya çıktığı birçok çalışmayla tespit edilmiştir (Schuknecht, 1996:115; Block, 2002:205; Shi ve Svensson, 2003:67; Brender ve Drazen, 2005:1271; Streb vd., 2009:426; Lici ve Dika, 2016:368).

Koşullu PBD: Politik bütçe dalgalanmalarının çeşitli faktörlere koşullu bir şekilde ortaya çıktığını gösteren de Haan ve Klomp (2013:387) literatüre önemli katkı sağlamıştır. PBD üzerine yapılan çalışmalar dalgalanmaların ülkeler arasında farklılaşmadığını varsaymaktadır. Ancak son zamanlarda yapılan çalışmalar dalgalanmalardaki heterojenliğin nedenlerine odaklanmaktadır. De Hann ve Klomp (2013:389) maliye politikası üzerine yapılan manipülasyonların gücü ve varlığını etkileyen faktörleri ülkelerin gelişmişlik düzeyi, kurumsal kalite, demokrasi yaşı ve seviyesi, seçim kuralları, hükümetin yapısı, politik sürecin şeffaflığı, güçler ayrılığının varlığı ve mali kurallar olarak sıralamıştır.¹³

Hükümetler Avrupa'daki İstikrar ve Büyüme Pakti ya da ABD eyaletlerindeki denk bütçe gereklilikleri gibi seçim güdümlü genişletici maliye politikası uygulama girişimlerini sınırlayan çeşitli mali kurallar ile karşı karşıya kalabilmektedir. Cioffi vd. (2012:1), İtalya'da gerçekleştirilen yerel seçimleri göz önüne alarak mali kuralların varlığı durumunda belediye yönetimindeki kişilerin finansal olarak kendilerini daha sorumlu hissettiklerini, manipülatif davranışlardan kaçındıklarını ve politik bütçe dalgalanmalarının daha az olduğunu tespit etmişlerdir. Alt ve Rose (2009:845) ve Rose (2006:407) ABD verilerini kullanarak borç verme kısıtlamaları ile birlikte açık devretme yasağı olan eyaletlerde PBD'nin neredeyse hiç görülmediğini göstermiştir. Gootjes vd. (2020:1), 1984-2015 dönemi ile 77 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeyi göz önüne alarak gerçekleştirdikleri çalışmada güçlü mali kuralların politik bütçe dalgalanmalarını azalttığını bulmuştur. Ayrıca global finansal kriz sonrası mali kuralın PBD üzerindeki etkisinin daha güçlü olduğu belirtilmiştir.

1992 ve 1997 yıllarında yürürlüğe giren “Maastricht Anlaşması” ile “İstikrar ve Büyüme Pakti” çerçevesinde AB ülkeleri ulusal mali politikaların izlenmesine ve koordinasyonuna yönelik adımlar atmıştır. Ancak mali disiplini sağlamaya yönelik olarak geliştirilen mali kurallara rağmen bazı çalışmaların AB ülkelerinde seçim döneminde PBD varlığını göstermiş olması dikkat çekicidir. Örneğin Euro bölgesi ülkeleri ile 1999-2004 yılları arasında göz önüne alan Mink ve de Haan (2006:193), getirilen mali kuralların maliye politikası yapıcılarını seçim öncesi dönemlerde

¹³Söz konusu faktörlere yönelik ayrıntılı açıklamalar için de Hann ve Klomp (2013) çalışmasına bakınız. Bu çalışmada koşullu faktör olarak “mali kural” göz önüne alındığından bu kısımdan itibaren sadece ilgili faktöre yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmalara yer verilecektir.

genişletici maliye politikası uygulamaktan alıkoymadığını tespit etmiş; seçim döneminde bütçe açığında artış olduğunu göstermişlerdir. Ayrıca özellikle daha eski AB üyesi ülkelerin göz önüne alındığı çalışmalarda (Buti ve Van den Noord, 2004:15; Von Hagen, 2003:3) seçim dönemi öncesinde anlamlı bir politik bütçe dalgalanmasının varlığı bulunmuştur. AB ülkelerinde PBD'nin varlığına yönelik güçlü kanıtlar elde eden diğer çalışmalar Golinelli ve Momigliano (2006), Maurel (2006), Afonso (2008), Bayar ve Smeets (2009), Efthvoulou (2012), Castro ve Martins (2019) ve Wielechowski (2019) olarak sıralanabilir.¹⁴

AB ülkelerinde PBD'nin var olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Andrikopoulos vd. (2004:125), AB ülkeleri için 1970-1998 dönemini göz önüne alarak yürütmüş oldukları çalışmada PBD'nin görülmediği sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde de Hann ve Sturm (1994:157) da AB ülkelerinde 1980'li yıllarda anlamlı bir PBD'nin oluşmadığını tespit etmiştir. Son olarak Enkelmann ve Leibrecht (2013:128), köklü demokrasiye sahip Batı AB ülkelerinde toplam kamu harcamaları üzerinde bir seçim döngüsü olmadığına ve seçim güdümlü harcama politikalarının iktidar partisinin yeniden seçilme olasılığını arttırmak için etkisiz bir araç olduğuna yönelik kanıtlar elde etmiştir. AB üzerine yapılan çalışmalara baktığımızda farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir.

Mali muhafazakârlık üzerine yapılan çalışmaların diğer çalışmalara kıyasla daha az ele alındığı görülmektedir. Peltzman (1992:358), 1950-1980 dönemine ait kamu harcaması, vergiler, bütçe dengesi, mutluluk endeksi değişkenlerini kullanarak ABD'nin hem federal hem de eyalet yönetimlerindeki seçimlerde seçmenlerin mali muhafazakâr olup olmadığını araştırmıştır. Besley ve Case (1995:769) ise çalışmalarında, 48 ABD eyaletinde 1950-1986 yılları arasındaki kişi başı eyalet harcaması, kişi başı eyalet vergi gelirleri, eyaletlere ait asgari ücret ve işçi tazminatları değişkenlerine odaklanarak seçmenlerin mali muhafazakârlık durumuna göre eyalet valilerinin manipülatif davranışlarını raporlamıştır. Peltzman (1992) ile Besley ve Case'in (1995) analiz sonuçları; seçmenlerin harcamaları arttıran siyasi partiyi sandıkta ödüllendirmediğini diğer bir ifadeyle seçmenlerin mali muhafazakâr olduğunu göstermektedir. Brender ve Drazen (2003:18), 80 gelişmiş ve gelişmekte olan ülke için 1960-2001 yılları arasında göz önüne alarak gerçekleştirdikleri çalışmalarında eski demokrasilerde deneyimli seçmenlerin seçimleri manipüle eden hükümetleri cezalandırdığını tespit etmiştir. Casette ve Farvaque (2014:314), Fransa'da borç seviyesinin iktidarın yeniden seçilme olasılığını olumsuz etkilediğine ve seçmenlerin mali muhafazakâr olduğuna yönelik bulgular elde etmiştir. Almanya'nın Hesse eyaletindeki yerel yönetimlere ilişkin 2006-2014 yılları arasındaki mali ve mali olmayan değişkenleri kullanarak analiz gerçekleştiren Garmann'ın (2017:73) çalışmasında, seçmenler arasında mali

¹⁴Literatüre ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: Uygur (2021:62-67).

muhafazakârlık seviyesi ne kadar yüksekse (düşükse), seçimlerden önce harcamaların o kadar az (fazla) olacağına yönelik kanıtlar elde edilmiştir. Mali muhafazakârlık üzerine yapılan diğer çalışmalara Arvate vd. (2009), Jones vd. (2012), Drazen ve Eslava (2010), Brender (2003), Alesina vd. (1998), Alesina vd. (2012) örnek gösterilebilir.

Mali muhafazakârlık üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde; eski demokrasilerde bilgili ve tecrübeli seçmenin seçim öncesinde kamu harcamasını arttıran ya da vergileri azaltan siyasi partileri sandıkta cezalandırdığı; yeni demokrasilerde deneyimsiz seçmenlerin ise seçim öncesinde kamu harcamasını arttıran ya da vergileri azaltan siyasi partileri sandıkta ödüllendirdiği gözlemlenmektedir.

3. Veri Seti ve Değişkenler

Bu çalışmada Avrupa Birliği'ne üye ve aday olmak üzere toplamda 34 adet ülke¹⁵ için analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ele alınan zaman aralığı 1995-2015 yılları arasında kapsamaktadır. Veri setinin başlangıç ve bitiş tarihi verilerin varlığına göre belirlenmiştir. Buna göre, merkezi hükümet harcamaları verisi 1995 yılından itibaren mevcut iken mali kural değişkenine ilişkin veri 2015 yılından itibaren bulunmamaktadır.

Bağımlı değişken olarak partilerin aldıkları oy oranları göz önüne alınmıştır. Buna göre, eğer bir parti bir seçimden diğer seçime geçildiğinde hâlâ en yüksek oy oranına sahip ise (seçimi kazandı ise) 1, değil ise 0 olarak kodlanmıştır. Eğer hükümet koalisyon ile yönetiliyorsa bu durumda parti seçimi kaybetmiş olarak düşünülmüştür. Herhangi bir parti bir önceki seçimde almış olduğu oy oranını arttırarak ya da düşürerek koalisyon üyesi olabilmektedir. Her iki durumda da ilgili parti tek başına hükümeti kuracak büyüklükte oy oranına sahip olamadığı için seçimi kaybetmiş olarak düşünülmüş ve buna uygun olarak veri seti düzenlenmiştir.

Bağımsız değişken olarak ise mali kural, merkezi hükümet harcamaları,¹⁶ kişi başına düşen gayrisafı yurt içi hâsıla (KBGSYİH) ve seçim sistemi değişkeni kullanılmıştır. Mali kural değişkeni, kukla değişken olarak modele dâhil edilmiştir.

Hükümetlerin yapmış oldukları kamu harcamaları üzerinde var olan mali kural türü 4 şekilde karşımıza çıkmaktadır: Ulusal harcama kuralı, uluslararası (supranational) harcama kuralı, hem ulusal hem de uluslararası harcama kuralı ve harcama üzerinde hiçbir mali kuralın uygulanmadığı durum. Mali kural değişkenine ait 4 ayrı kategori olduğu için bu değişkene

¹⁵Üye ülke olarak Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan; aday ülke olarak ise Bosna Hersek, Karadağ, Kuzey Makedonya, Sırbistan, Türkiye ve Arnavutluk analize dâhil edilmiştir.

¹⁶Genel hükümet harcaması yerine merkezi hükümet harcamalarının göz önüne alınmasının sebebi, merkezi hükümet harcamalarının doğrudan hükümet tarafından kontrol edilen harcamalar olması nedeniyle manipülasyona daha elverişli olmasıdır (de Haan vd., 1999:163).

ilişkin 4 ayrı kukla değişken kodlaması yapılmıştır. Buna göre, ulusal harcama kuralı kukla değişkeni, sadece ulusal harcama kuralının uyguladığı ülkeler için 1, diğer ülkeler için 0; uluslararası harcama kuralı kukla değişkeni, sadece uluslararası harcama kuralının uyguladığı ülkeler için 1, diğer ülkeler için 0; her iki harcama kuralı kukla değişkeni hem ulusal hem de uluslararası harcama kuralının birlikte uygulandığı ülkeler için 1, diğer ülkeler için 0; harcama üzerinde hiçbir mali kuralının uygulanmadığı durumu ifade eden kukla değişken için yapılan düzenleme ise hiçbir harcama kuralının uygulanmadığı ülkeler için 1, diğer durumlar için 0 şeklinde kodlanmıştır.

Merkezi hükümet harcaması değişkeni gayrisafi yurt içi hâsıla içerisindeki payı cinsinden ele alınmıştır. Seçmenlerin mali muhafazakâr olması durumunda, seçim döneminde merkezi hükümet harcamalarında meydana gelecek artışın partinin yeniden seçilme olasılığı üzerinde negatif, diğer durumda pozitif etki oluşturması beklenmektedir.

KBGSYİH değişkeni logaritması alınarak modellere dâhil edilmiştir. KBGSYİH'nin modele dâhil edilmesinin nedeni, bu değişkenin seçmenlerin kamu mallarına yönelik tercihlerini yansıtmasıdır. Ayrıca ilgili değişken döngülerin etkisini yakalamak için modellere dâhil edilmektedir (Klomp ve de Haan, 2013a:329). Buna göre, KBGSYİH'deki artışın partinin yeniden seçilme olasılığı üzerinde pozitif etki oluşturması beklenmektedir.

Son olarak seçim sistemi değişkeni kukla değişken olarak modellere dâhil edilmiştir. Buna göre çoğunlukçu seçim sisteminin (majoritarian election system) uygulandığı ülkeler için 1, nispi seçim sisteminin (proportional election system) uygulandığı ülkeler için ise 0 olacak şekilde veri düzenlenmiştir. Seçim sisteminin modele dâhil edilmesinin nedeni ise Persson ve Tabellini (1999:699) tarafından ortaya atılan çoğunlukçu sistemde hesap verilebilirliğin daha güçlü olmasıdır. Bu sistemde seçim sonuçları oylardaki marjinal değişimlere çok duyarlıdır. Bu sebeple çoğunlukçu sistemin uygulandığı ülkelerde seçim zamanında vergiler ve harcamalarda daha büyük değişimler görülmektedir. Mali muhafazakâr seçmenin çoğunlukçu seçim sisteminin uygulandığı ülkelerdeki hükümetleri seçim döneminde savurgan harcamalar yapması durumunda daha çok cezalandırması beklenmektedir.

KBGSYİH değişkeni Dünya Kalkınma Göstergelerinden (World Development Indicators-WDI), mali kural değişkeni Uluslararası Para Fonunun (International Monetary Fund- IMF) sağlamış olduğu veri setinden, çoğunlukçu ve nispi seçim sistemi değişkenleri Meclis Seçim Arşivinden (Constituency-Level Elections Archive'dan-CLEA) ve merkezi hükümet harcaması değişkeni Avrupa Birliği İstatistik Kurumundan (Eurostat) elde edilmiştir. Seçimlere yönelik seçim yılı ve partilerin aldıkları oy oranı değişkenleri Manifesto Projesi veri setinden (Manifesto Project Database-MPD) alınmıştır. Bununla birlikte MPD'deki bazı ülkelerin seçim verilerinin

eksiklikleri Psephos-Adam Carr'ın seçim arşivinden (Psephos-Adam Carr's Election Archive) tamamlanmıştır.¹⁷

4. Ekonometrik Metodoloji

Bu çalışmada, bağımlı değişkenin iki kategoriye sahip kukla değişken şeklinde oluşturulması ile çözülen regresyon modellerinden yararlanılmıştır. Bu modeller temel ekonometri kitaplarında ikili nitel tercih modelleri (Akay, 2018:204), gölge bağımlı değişkenli model (Gujarati, 2011:540), ikili bağımlı değişkenli model (Wooldridge, 2013:246), sınırlı bağımlı değişkenli model (Tatoğlu, 2012:161) gibi isimlerle anılmaktadır.

İktisadi ilişkilerin incelenmesinde bağımlı değişken iki değer ya da iki seçenek alabilecek şekilde oluşturulabilmektedir.¹⁸ Uygulamada incelenen olayın gerçekleşmesi durumunda bağımlı değişken 1 değerini alırken diğer durumda 0 değerini almaktadır (Akay, 2018:203). Bağımlı değişkenin ikiden fazla seçenekten oluşması durumunda çoklu nitel tercih modelleri uygulanmaktadır. Bu çalışmada bağımlı değişken seçimi kazanma ve kazanmama şeklinde iki durumu barındırdığından ikili nitel tercih modelleri uygulanmıştır.

Bağımlı değişkeni nitel olan modellerde amaç, olayın gerçekleşme olasılığını etkileyen faktörlerin ve bu faktörlerin etkilerinin belirlenmesidir (Akay, 2018:203). İkili nitel tercih modellerini tahmin etmede kullanılan en yaygın dört yaklaşım: Doğrusal olasılık modeli, logit modeli, probit modeli ve tobit modelidir (Gujarati, 2011:541). Bu çalışmada doğrusal olasılık ve logit modeli ile tahmin yapılmıştır.

Panel doğrusal olasılık modeli, olasılık ve bağımsız değişken arasındaki ilişki doğrusal olarak incelendiğinde kullanılmaktadır. Basit ve iyi bilinen bir yöntem olması sebebiyle tahminlerde sıklıkla başvurulmaktadır. Bu modelleri en küçük kareler yöntemi (EKK) ile tahmin etmek mümkün olsa da EKK varsayımlarının sağlanmasında yaşanan zorluklar bu modellerin tahmininde sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Hata teriminin normal dağılmaması ve değişen varyansa sahip olması olasılık değerinin her zaman 0 ile 1 arasında olmama ihtimali, uyum iyiliği olan R^2 'nin genellikle çok küçük çıkma eğiliminde olması gibi durumlar doğrusal olasılık modellerinin EKK ile tahmininde yaşanan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Gujarati, 2011:542-547). Panel olasılık modellerinde karşılaşılan problemleri ortadan kaldırabilmek için ikili nitel tercih modellerinden biri olan panel logit model geliştirilmiştir.

Logit panel modelleri homojen ve heterojen olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Homojen panel logit modelinde (havuzlanmış logit modeli olarak da adlandırılmaktadır) hem sabit parametre hem de eğim parametresi birimlere ve zamana göre sabit iken heterojen modelde birimler

¹⁷Malta'nın 2003, 2008 ve 2013 ile Arnavutluk'un 2005, 2009 ve 2013 seçimlerine ilişkin verileri elde edilmiştir.

¹⁸Örneğin, evet-hayır, başarılı-başarısız, sahip olma-olmama vb.

arası farklılıklardan veya birimler arasındaki ve zaman içinde meydana gelen farklılıklardan kaynaklanan değişimler mevcuttur (Akay, 2018:206-209). Homojen panel logit modelinde en çok benzerlik tahmin yöntemine başvurulmaktadır. Bu yöntem logaritmik benzerlik fonksiyonunun maksimizasyonuna dayanmaktadır. Heterojen panel logit modelinde birime özgü parametreler seti ile gözlenemeyen heterojenite modellere dâhil edilmektedir. Birime özgü parametreler sabit ya da rassal etkiler içerebilmektedir. Sabit etkili heterojen panel logit modelinde bağımsız değişkenler ile gözlenemeyen heterojenitenin ilişkili olmasına izin verilmektedir. Birime özgü etkiler bu modellerde sabit katsayı ile açıklanmaktadır. Modele dâhil edilen diğer değişkenler birime özgü etkileri barındırmamaktadır. Birime özgü etkinin modele dâhil edilmesi durumundaki model şöyledir:

$$y_{it}^* = \mu_i + \beta_1 x_{it} + u_{it}$$

Sabit etkili panel logit modelinde tahminler en çok benzerlik yöntemi ile yapılmaktadır. Bu yöntemde logaritmik benzerlik fonksiyonu maksimizasyonu ile en çok benzerlik yöntemi tahminçileri elde edilmektedir. Logaritmik benzerlik fonksiyonu şöyledir:

$$L(\mu, \beta) = - \sum_{i=1}^N \sum_{t=1}^T \log[1 + e^{(\mu_i + \beta_1 x_{it})}] + \sum_{i=1}^N \sum_{t=1}^T y_{it}(\mu_i + \beta_1 x_{it})$$

Bu yöntem N sonsuza giderken ve T sabit olduğunda tutarsız tahminçiler vermektedir. N çok büyük olsa bile T küçük olduğunda elde edilen tahmin sonuçları güvenilir olmayacaktır. Bunun nedeni N arttıkça tahmin edilecek parametre sayısının artması olarak gösterilmektedir. Bu probleme tesadüfi/rassal parametre problemi denilmektedir (Akay, 2018:211). Bu çalışmanın zaman boyutu (T) küçük olmadığı için bu problemle karşılaşılması öngörülmektedir. Ancak tutarlı tahmin ediciler elde edebilmek için Neyman ve Scott (1948) koşullu en çok benzerlik yöntemi ile tahmin yapılmasını önermektedir.¹⁹

Tesadüfi etkili panel logit modelinde birimlere ve zamana göre meydana gelen değişiklikler modele hata teriminin bir bileşeni olarak dâhil edilmektedir (Akay, 2018:214). Bu modellerde bağımsız değişkenler ile heterojenitenin ilişkisiz olduğu varsayılmaktadır. Bu modeller için en yaygın kullanılan yöntem marjinal en çok benzerlik yöntemidir.

Klasik rassal ve sabit etkili modellerde olduğu gibi heterojenliğin varlığını test edebilmek için Hausman testine başvurulmaktadır. Hausman test istatistiğinin boş hipotezi “bağımsız değişken ile heterojenite arasında ilişki yoktur” şeklindeki alternatif hipotezi ise vardır, şeklindedir. Ayrıca varyans bileşenlerine bakarak tesadüfi etkili logit tahminçisi ile homojen logit tahminçisi arasında seçim yapılabilmektedir. Panel seviye varyans bileşeninin toplam varyansa oranını gösteren *p* katsayısı sıfıra eşit olduğunda

¹⁹Ayrıntılı bilgi için bakınız: Akay, 2018:211-212.

varyans bileşeninin önemli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda tesadüfi etkili panel logit modeli yerine homojen panel logit modelinin tahmin edilmesi önerilmektedir. LR testi tercih için bilgi sunmaktadır. LR testine göre boş hipotez havuzlanmış logit tahminçileri elde edilmesini, alternatif hipotez ise tesadüfi etkili model ile tahminlerin yapılması gerektiğini belirtmektedir.

5. Modeller ve Tahmin Sonuçları

Bu çalışmada, dar ve geniş olmak üzere iki model tahmin edilmiştir. Dar modelde sadece mali kural ve merkezi hükümet harcaması değişkenleri kullanılırken geniş modelde kontrol değişkeni olarak KBGSYİH ve seçim sistemi değişkeni kullanılmıştır.

Dar Model: $(\text{Yeniden Seçilme})_{it} = \beta_0 + \beta_1 (\text{Kamu Harcaması})_{it} + \beta_2 (\text{Ulusal Kural})_{it} + \beta_3 (\text{Uluslararası Kural})_{it} + \beta_4 (\text{Her İki Kural})_{it} + \beta_5 (\text{Ulusal Kural})_{it} * (\text{Kamu Harcaması})_{it} + \beta_6 (\text{Uluslararası Kural})_{it} * (\text{Kamu Harcaması})_{it} + \beta_7 (\text{Her İki Kural})_{it} * (\text{Kamu Harcaması})_{it} + u_{it}$

Geniş Model: $(\text{Yeniden Seçilme})_{it} = \beta_0 + \beta_1 (\text{Kamu Harcaması})_{it} + \beta_2 (\text{Ulusal Kural})_{it} + \beta_3 (\text{Uluslararası Kural})_{it} + \beta_4 (\text{Her İki Kural})_{it} + \beta_5 (\text{Ulusal Kural})_{it} * (\text{Kamu Harcaması})_{it} + \beta_6 (\text{Uluslararası Kural})_{it} * (\text{Kamu Harcaması})_{it} + \beta_7 (\text{Her İki Kural})_{it} * (\text{Kamu Harcaması})_{it} + \beta_8 (\text{KBGSYİH})_{it} + \beta_9 (\text{Seçim Sistemi})_{it} + u_{it}$

Her iki modelde de kamu harcaması değişkeni ile kamu harcaması üzerindeki mali kural kukla değişkenleri modele etkileşim terimi olarak dâhil edilmiştir. Bu sayede seçim döneminde kamu harcamalarında meydana gelecek değişimin mali kurala koşullu olarak yeniden seçilme olasılığı üzerindeki etkisini görmek amaçlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, mali kuralın derecesindeki artışa bağlı olarak²⁰ kamu harcamasındaki değişimin tek başına yeniden seçilme olasılığı üzerindeki etkisinden farklı bir etki oluşturması beklenmektedir. Baz grup olarak harcama üzerinde hiçbir mali kuralın olmadığı durum göz önüne alınmış ve model buna göre düzenlenmiştir. Dar ve geniş model tahmin sonuçlarına ilişkin değerler Tablo 1 ve Tablo 2’de gösterilmektedir.

²⁰Her iki kuralın uygulanması en yüksek, hiçbir kuralın uygulanmaması en düşük derece olarak kabul edilmiştir.

Tablo 1: Dar Model Tahmin Sonuçları

Değişkenler	Doğrusal Olasılık Modeli	Havuzlanmış/Homojen/ Klasik Logit Model		Heterojen Logit Model	
	Katsayılar/ Marjinal Etkiler	Katsayılar	Marjinal Etkiler	Rassal Etki Katsayılar	Rassal Marjinal Etkiler
Kamu Harcaması	0,017 (0,047)**	0,077 (0,057)*	0,017 (0,047)**	0,059 (0,237)	0,013 (0,225)
Ulusal Harcama Kuralı	0,340 (0,447)	1,601 (0,430)	0,360 (0,428)	0,959 (0,689)	0,217 (0,688)
Uluslararası Harcama Kuralı	1,824 (0,101)	8,146 (0,132)	1,832 (0,123)	8,653 (0,194)	1,963 (0,185)
Her İki Kural	1,030 (0,027)**	4,572 (0,032)**	1,028 (0,025)**	4,822 (0,094)*	1,094 (0,082)*
Kamu Harcaması* Ulusal Harcama Kuralı	-0,002 (0,847)	-0,017 (0,799)	-0,003 (0,799)	-0,001 (0,990)	-0,0002 (0,990)
Kamu Harcaması* Uluslararası Harcama Kuralı	-0,047 (0,153)	-0,211 (0,173)	-0,047 (0,164)	-0,224 (0,241)	-0,051 (0,232)
Kamu Harcaması* Her İki Kural	-0,032 (0,032)**	-0,144 (0,044)**	-0,032 (0,037)**	-0,153 (0,125)	-0,034 (0,113)
Sabit Terim	-0,167 (0,522)	-2,984 (0,021)**		-2,417 (0,130)	
F/LR Testi/ Wald Testi	2,31 (0,029)**	12,61 (0,082)**		Hausman Testi: 12,90 (0,074) Rassal Etki Modelinde p için LR Test Sonucu: 2,14 (0,072)	
R ² /Pseudo R ²	0,08	0,06			
Gözlem Sayısı					

Not: *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık düzeyini göstermektedir.

Tablo 2: Geniş Model Tahmin Sonuçları

Değişkenler	Doğrusal Olasılık Modeli	Havuzlanmış/Homojen/ Klasik Logit Model		Heterojen Logit Model	
	Katsayılar/ Marjinal Etkiler	Katsayılar	Marjinal Etkiler	Rassal Etki Katsayılar	Rassal Marjinal Etkiler
Kamu Harcaması	0,011 (0,231)	0,060 (0,205)	0,012 (0,201)	0,048 (0,358)	0,009 (0,355)
Ulusal Harcama Kuralı	0,135 (0,776)	0,905 (0,677)	0,190 (0,678)	0,494 (0,839)	0,101 (0,839)
Uluslararası Harcama Kuralı	1,120 (0,352)	5,210 (0,347)	1,096 (0,342)	5,927 (0,369)	1,219 (0,363)
Her İki Kural	0,826 (0,062)*	4,017 (0,064)*	0,845 (0,060)*	4,135 (0,175)	0,850 (0,166)
Kamu Harcaması* Ulusal Harcama Kuralı	-0,001 (0,908)	-0,018 (0,796)	-0,003 (0,797)	-0,009 (0,902)	-0,002 (0,902)
Kamu Harcaması* Uluslararası Harcama Kuralı	-0,026 (0,449)	-0,126 (0,429)	-0,026 (0,425)	-0,148 (0,437)	-0,030 (0,433)
Kamu Harcaması* Her İki Kural	-0,027 (0,055)*	-0,133 (0,065)*	-0,028 (0,059)*	-0,139 (0,187)	-0,028 (0,178)
KBGSYİH	0,186 (0,003)***	0,886 (0,003)***	0,186 (0,001)***	1,067 (0,011)**	0,219 (0,003)***
Seçim Sistemi	-0,180 (0,203)	-0,797 (0,190)	-0,167 (0,182)	-0,772 (0,312)	-0,158 (0,304)
Sabit Terim	-1,632 (0,001)***	-10,337 (0,000)***		-11,800 (0,004)***	
F/Wald Testi/LR Testi	4,22 (0,000)***	23,49 (0,05)**		14,62 (0,10)*	
R ² / Pseudo R ²	0,142	0,11		Hausman Testi: 1,90 (0,86)	
Gözlem Sayısı	151	151		Rassal Etki Modelinde <i>p</i> için LR Test Sonucu: 1,31 (0,126)	

Not: *, ** ve *** sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık düzeyini göstermektedir.

Dar model tahmin sonuçlarına göre hem doğrusal olasılık modeli hem de homojen logit modeli kamu harcamasındaki artışın partinin yeniden seçilme

olasılığını arttırdığını göstermektedir. Ancak mali kural dikkate alındığında etkinin değiştiği görülmektedir. Sadece ulusal ya da uluslararası mali kuraldan ziyade her iki kuralın uygulandığı durumda kamu harcamasındaki artışın partinin yeniden seçilme olasılığını düşürdüğü görülmektedir. Heterojen model tahmin sonuçları ise, kamu harcamasındaki artışın ya da mali kurala bağlı olarak yapılan kamu harcaması üzerindeki artışın partinin yeniden seçilme olasılığı üzerinde etkisi olmadığını göstermektedir.

Doğrusal olasılık modeli hariç diğer logit modellerinde katsayı yorumları marjinal etkiler üzerinden yapılmaktadır. Sayısal olarak ifade edilecek olursa doğrusal olasılık modeline göre kamu harcamasındaki %1'lik artış partinin yeniden seçilme olasılığını %1,7 arttırmaktadır. Ancak, harcama üzerinde her iki mali kuralın birlikte uygulandığı durumda kamu harcamasındaki %1'lik artış partinin yeniden seçilme olasılığını $[(0,0171-0,032)*100]$ yaklaşık %1,5 oranında azaltmaktadır. Homojen logit model sonuçlarına göre, kamu harcamasındaki %1'lik artış partinin yeniden seçilme olasılığını %1,7 arttırmaktadır. Ancak harcama üzerinde her iki mali kuralın uygulandığı durumda kamu harcamasındaki %1'lik artış partinin yeniden seçilme olasılığını $[(0,0174-0,0325)*100]$ yaklaşık %1,5 oranında azaltmaktadır.

Heterojen model tahmin sonuçlarına bakıldığında ise Hausman test istatistiği %5 anlamlılık düzeyine göre bağımsız değişken ile heterojenite arasında ilişki yoktur, sıfır hipotezinin reddedilmediğini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle rassal etki modelinin tercih edilmesi gerektiği söylenebilir. LR istatistiği test sonucu ise %5 anlamlılık düzeyine göre havuzlanmış logit tahmincisi uygulanması gerektiğini göstermektedir. Bu sebeple homojen model tahmin sonuçlarına güvenilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca doğrusal olasılık modelinin EKK tahmin yönteminin varsayımlarını sağlamıyor olması homojen logit tahmin sonuçlarının üstünlüğünü gösteren bir diğer nokta olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geniş model tahmin sonuçlarına göre, bütün modeller kamu harcamasındaki artışın partinin yeniden seçilme olasılığı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Ancak, doğrusal olasılık modelde ve homojen logit modelde her iki mali kuralın birlikte uygulandığı durumda kamu harcamasındaki artışın partinin yeniden seçilme olasılığını düşürdüğü görülmektedir. Heterojen model tahmin sonuçları ise, dar modelde olduğu gibi kamu harcamasındaki artışın ya da mali kurala bağlı olarak yapılan kamu harcaması üzerindeki artışın partinin yeniden seçilme olasılığı üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Geniş model tahmin sonuçları sayısal olarak ifade edilecek olursa doğrusal olasılık modeline göre harcama üzerinde her iki mali kuralın birlikte uygulandığı durumda kamu harcamasındaki %1'lik artış, partinin yeniden seçilme olasılığını yaklaşık %2,7 oranında azaltmaktadır. Homojen logit modeline göre ise, harcama üzerinde her iki mali kuralın uygulandığı

durumda kamu harcamasındaki %1’lik artış, partinin yeniden seçilme olasılığını yaklaşık %2,8 oranında azaltmaktadır.

Heterojen model tahmin sonuçları dar model tahmin sonuçları ile benzer bulgular sunmuştur. Bu sebeple geniş model tahmin sonuçları için de homojen model tahmin sonuçlarına güvenilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, 1995-2015 dönemi göz önüne alındığında, AB’ye üye ve aday olan ülkelerde seçmenlerin kamu harcamasındaki artışlara duyarlı ve politikacıları destekleyici yönde hareket ettiği görülmektedir. Ancak bu durum kamu harcamaları üzerinde ulusal ve uluslararası kısıtlamaların varlığı durumunda etkisini azaltmaktadır. Diğer bir ifadeyle, seçmenler mali kuralın varlığı durumunda politikacılar tarafından seçimleri kazanma amacıyla kamu harcamaları üzerinde yapılan manipülasyonlara politikacıları verdikleri desteği azaltarak tepki göstermektedir. Avrupa Birliği’ndeki seçmenin mali muhafazakâr olduğu görülmektedir.

Mali kural göz önüne alınmadan tahmin edilen modellerden elde edilen sonuçlara göre, politikacılar yapmış oldukları manipülasyondan kazanç sağlarken mali kuralın varlığının göz önüne alınması durumunda bu etki tersine dönmektedir. Sağlıklı sonuç elde edilebilmesi için mali kural kısıtının göz önüne alınarak modellerin tahmin edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Literatürde mali kuralların varlığı durumunda yapılan politik bütçe dalgalanmalarının politikacıların yeniden seçimi kazanma şansları üzerindeki etkisini ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple elde edilen sonuçların diğer çalışmalar ile karşılaştırılması yapılamamaktadır. Ancak bu konuda farklı bakış açısına sahip ve bu çalışmayı daha ileriye götürecek çalışmaların varlığına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada geleneksel fırsatçı PBD modelleri göz önüne alınmıştır. Hükümetin yetkinlik seviyesini ve hükümet ile seçmen arasındaki bilgi asimetrisini ölçmenin zorluğu, modern fırsatçı PBD modelleri üzerine çalışma yürütülmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca bu çalışmada modern PBD modellerinde ifade edildiği gibi kamu harcama bileşenlerinin değişimi ile konjonktürel dalgalanma oluşumu ele alınmamaktadır. Kamu harcamaları toplam olarak modellere dâhil edilmiştir. Gelecek çalışmaların bu hususları göz önüne alınarak geliştirilmesi önerilmektedir. Elde edilen sonuçların bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Afonso, A. (2008), Ricardian Fiscal Regimes in the European Union, *Empirica*, 35(3), 313-334.

- Akay, E. (2018), Uygulamalı Panel Veri Ekonometrisi, Selahattin Güriş (Ed.) içinde, *Panel İkilî Nitel Tercih Modelleri*, İstanbul: Der Yayınları, 203-220.
- Akçoraoğlu, A. ve Yurdakul, F. (2004), Siyasal Ekonomi Açısından Büyüme, Enflasyon ve Bütçe Açıkları: Türkiye Üzerine Bir Uygulama, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 59(1), 1-25.
- Alesina, A. (1988), Macroeconomics and Politics, *NBER Macroeconomics Annual*, 3, 13-62.
- Alesina, A., Cohen, G.D. ve Roubini, N. (1992), Macroeconomic Policy and Elections in OECD Democracies, *Economics & Politics*, 4(1), 1-30.
- Alesina, A., Londregan, J. ve Rosenthal, H. (1993), A Model of the Political Economy of the United States, *The American Political Science Review*, 87(1), 12-33.
- Alesina, A. (1995), Modern Political Economy, Jeffrey S. Banks, Eric A. Hanushek (Ed.) içinde, *Elections, Party Structure and the Economy*, New York: Cambridge University Press, 5, 145-170.
- Alesina, A., Roubini, N. ve Cohen, G. (1997), *Political Cycles and the Macroeconomy*, Londra: MIT Press.
- Alesina, A., Perotti, R. ve Tavares, J. (1998), The Political Economy of Fiscal Adjustments, *Brookings Papers on Economic Activity*, 1998(1), 197-266.
- Alesina, A., Carloni, D. ve Lecce, G. (2012), *The Electoral Consequences of Large Fiscal Adjustments*, Working Paper No.17655, National Bureau of Economic Research.
- Alt, J.E. ve Rose, S.S. (2009), The Oxford Handbook of Comparative Politics, C. Boix & S.C. Stokes (Ed.) içinde, *Context-Conditional Political Budget Cycles*, New York: Oxford University Press.
- Alt, J.E., Lassen, D.D. ve Wehner, J. (2014), It Isn't Just About Greece: Domestic Politics, Transparency and Fiscal Gimmickry in Europe, *British Journal of Political Science*, 44(4), 707-716.
- Andrikopoulos, A., Loizides, I. ve Prodromidis, K. (2004), Fiscal Policy and Political Business Cycles in the EU, *European Journal of Political Economy*, 20(1), 125-152.
- Arvate, P.R., Avelino, G. ve Tavares, J. (2009), Fiscal Conservatism in a New Democracy: "Sophisticated" Versus "Naive" Voters, *Economics Letters*, 102, 125-127.
- Avrupa Birliği İstatistik Kurumu (2020), "Merkezi Hükümet Harcamaları Değişkenleri", <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Erişim Tarihi: 20.08.2020)
- Bayar, A.H. ve Smeets, B. (2009), Economic and Political Determinants of Budget Deficits in the European Union: A Dynamic Random Coefficient Approach, CESifo Working Paper, No:2611, 1-44.
- Bee, C.A. ve Moulton, S.R. (2015), Political Budget Cycles in US Municipalities, *Economics of Governance*, 16(4), 379-403.

- Berger, H. ve Woitek, U. (1997), Searching for Political Business Cycles in Germany, *Public Choice*, 91(2), 179-197.
- Besley, T. ve Case, A. (1995), Does Electoral Accountability Affect Economic Policy Choices? Evidence From Gubernatorial Term Limits, *The Quarterly Journal of Economics*, 110(3), 769-798.
- Block, S.A. (2002), Political Business Cycles, Democratization, and Economic Reform: The Case of Africa, *Journal of Development Economics*, 67(1), 205-228.
- Bohn, F. (2019), Political Budget Cycles, Incumbency Advantage, and Propaganda. *Economics & Politics*, 31(1), 43-70.
- Bonfatti, A. ve Forni, L. (2017), Fiscal Rules to Tame the Political Budget Cycle: Evidence from Italian Municipalities.
- Brender, A. (2003), The Effect of Fiscal Performance on Local Government Election Results In Israel: 1989-1998, *Journal of Public Economics*, 87(2003), 2187-2205.
- Brender, A. ve Drazen, A. (2003), Where Does the Political Fiscal Cycle Really Come From, *CEPR Discussion Paper No.4049*.
- Brender, A. ve Drazen, A. (2005), Political Budget Cycles in New Versus Established Democracies, *Journal of Monetary Economics*, 52, 1271-1295.
- Buti, M. ve Van den Noord, P. (2004), Fiscal Discretion and Election in the Early Years of EMU, *Journal of Common Market Studies*, 42(4), 737-756.
- Cassette, A. ve Farvaque, E. (2014), Are Elections Debt Brakes? Evidence From French Municipalities, *Economics Letters*, 122(2), 314-316.
- Castro, V. ve Martins, R. (2019), Politically Driven Cycles in Fiscal Policy: In Depth Analysis of the Functional Components of Government Expenditures, *European Journal of Political Economy*, 55, 44-64.
- Cazals, A. ve Sauquet, A. (2015), How Do Elections Affect International Cooperation? Evidence From Environmental Treaty Participation, *Public Choice*, 162(3), 263-285.
- Cioffi, M., Messina, G. ve Tommasino, P. (2012), Parties, Institutions and Political Budget Cycles at Municipal Level: Evidence From Italy, *Banca D'Italia Working Paper*, 885.
- Cukierman, A. ve Meltzer, A.H. (1986), A Positive Theory of Discretionary Policy, the Cost of Democratic Government and the Benefits of a Constitution. *Economic Inquiry*, 24(3), 367-388.
- Çınko, L. (2005), Modern Politik Konjonktür Hareketleri Teorisi: Rasyonel Beklentileri İçeren Politik Konjonktür Hareketleri, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 325-339.
- De Haan, J. ve Sturm, J.E. (1994), Political and Institutional Determinants of Fiscal Policy in the European Community, *Public Choice*, 80(1-2), 157-172.

- De Haan, J., Sturm, J.-E. ve Beekhuis, G. (1999), The Weak Government Thesis: Some New Evidence, *Public Choice*, 101(3-4), 163-176.
- De Haan, J. ve Klomp, J. (2013), Conditional Political Budget Cycles: A Review of Recent Evidence, *Public Choice*, 157(3-4), 387-410.
- Downs, A. (1957), An Economic Theory of Political Action in a Democracy, *Journal of Political Economy*, 65(2), 135-150.
- Drazen, A. (2001), The AFPM Model of the Political Business Cycle, *National Bureau of Economic Research*, 1-28.
- Drazen, A. ve Eslava, M. (2010), Electoral Manipulation via Voter-Friendly Spending: Theory and Evidence, *Journal of Development Economics*, 92(1), 39-52.
- Dubois, E. (2016), Political Business Cycles 40 Years After Nordhaus, *Public Choice*, 166(1-2), 235-259.
- Dünya Bankası (2020), “Kişi Başı Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla Göstergesi”, <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators> (Erişim Tarihi: 15.06.2020)
- Efthyvoulou, G. (2012), Political Budget Cycles in the European Union and the Impact of Political Pressures, *Public Choice*, 153(3-4), 295-327.
- Enkelmann, S. ve Leibrecht, M. (2013), Political Expenditure Cycles and Election Outcomes: Evidence From Disaggregation of Public Expenditures By Economic Functions, *Economics Letters*, 121(1), 128-132.
- Eslava, M. (2010), The Political Economy of Fiscal Deficits: A Survey, *Journal of Economic Surveys*, 25(4), 645-673.
- Garmann, S. (2017), Political Budget Cycles and Fiscally Conservative Voters, *Economics Letters*, 155, 72-75.
- Golinelli, R. ve Momigliano, S. (2006), Real-Time Determinants of Fiscal Policies in the Euro Area, *Journal of Policy Modeling*, 28(9), 943-964
- Gootjes, B., De Haan, J. ve Jong-A-Pin, R. (2020), Do Fiscal Rules Constrain Political Budget Cycles? *Public Choice*, 1-30.
- Gujarati, D.N. (2011), *Temel Ekonometri* (Çev. Ü. Şenesen ve G.G. Şenesen), İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Hallerberg, M., Strauch, R. ve Von Hagen, J. (2004), The Design of Fiscal Rules and Forms of Governance in European Union Countries, *European Central Bank Working Paper Series*, No.419.
- Hanusch, M. ve Keefer, P. (2014), Younger Parties, Bigger Spenders? Party Age and Political Budget Cycles, *European Economic Review*, 72, 1-18.
- Hibbs, D.A. (1977), Political Parties and Macroeconomic Policy, *The American Political Science Review*, 71(4), 1497-1487.
- Jones, M.P., Meloni, O. ve Tommasi, M. (2012), Voters As Fiscal Liberals: Incentives and Accountability in Federal Systems. *Economics & Politics*, 24(2), 135-156.
- Jong-A-Pin, R., Sturm, J.E. ve De Haan, J. (2012), Using Real-Time Data to Test for Political Budget Cycles, *CESifo Working Paper*, No.3939.

- Klomp, J. ve De Haan, J. (2013a), Do Political Budget Cycles Really Exist? *Applied Economics*, 45(3), 329-341.
- Kopits, G. ve Symansky, S. (1998), Fiscal Policy Rule, *IMF Occasional Paper*, 162(2), 1-45.
- Kouvavas, O. (2013), Political Budget Cycles Revisited, the Case for Social Capital, *MPRA Paper*, No.57504.
- Lici, E. ve Dika, I. (2016), Political Budget Cycles: A Survey of Empirical Literature, *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 4(4), 368-379.
- Mackic, V. (2013), Political Budget Cycles at the Municipal Level in Croatia, *Financial Theory and Practice*, 38(1), 1-35.
- Mandon, P. ve Cazals, A. (2019) Political Budget Cycles: Manipulation by Leaders Versus Manipulation by Researchers? Evidence From a Meta-Regression Analysis, *Journal of Economic Surveys*, 33(1), 274-308.
- Manifesto Projesi Veri Tabanı (2020), “Parlamentar Seçimlere Yönelik Göstergeler”, <https://manifesto-project.wzb.eu/datasets> (Erişim Tarihi: 26.05.2020).
- Maurel, M. (2006), The Political Business Cycles in the EU Enlarged, *Slovenian Journal for Money and Banking*, 55(11), 38-41.
- Meclis Seçim Arşivi (2020), “Seçim Sistemi Değişkenleri”, <http://www.electiondataarchive.org/data-and-documentation.php> (Erişim Tarihi: 25.07.2020)
- Mink, M. ve De Haan, J. (2006), Are There Political Budget Cycles in the Euro Area? *European Union Politics*, 7(2), 191-211.
- Neyman, J. ve Scott, E.L. (1948), Consistent Estimates Based on Partially Consistent Observations, *Econometrica, Journal of the Econometric Society*, 1-32.
- Nordhaus, W.D. (1975), The Political Business Cycle, *The Review of Economic Studies*, 42(2), 169-190.
- Nordhaus, W.D., Alesina, A. ve Schultze, C.L. (1989), Alternative Approaches to the Political Business Cycle, *Brookings Papers on Economic Activity*, 1989(2), 1-68.
- Peltzman, S. (1992), Voters as Fiscal Conservatives, *The Quarterly Journal of Economics*, 107(2), 327-361.
- Persson, T. ve Tabellini, G. (1990), *Macroeconomic Policy, Credibility and Politics*, Amsterdam: Harwood Academic Publishers.
- Persson, T. ve Tabellini, G. (1999), The Size and Scope of Government: Comparative Politics with Rational Politicians, *European Economic Review*, 43(4-6) 699-735.
- Persson, T. ve Tabellini, G. (2000), *Political Economics: Explaining Economic Policy*, Londra: MIT Press.
- Philips, A.Q. (2016), Seeing the Forest Through the Trees: A Meta-Analysis of Political Budget Cycles, *Public Choice*, 168(3), 313-341.

- Psephos-Adam Carr'ın Seçim Arşivi (2020), "Parlamentar Seçimlere Yönelik Göstergeler", <http://psephos.adam-carr.net/> (Erişim Tarihi: 10.06.2020)
- Rogoff, K. ve Sibert, A. (1988), Elections and Macroeconomic Policy Cycles, *The Review of Economic Studies*, 55(1), 1-16.
- Rogoff, K. (1990), Equilibrium Political Budget Cycles, *The American Economic Review*, 80(1), 21-36.
- Rose, S. (2006), Do Fiscal Rules Dampen the Political Business Cycle? *Public Choice*, 128(3-4), 407-431.
- Sakurai, S.N. ve Menezes-Filho, N. (2011), Opportunistic and Partisan Election Cycles in Brazil: New Evidence at the Municipal Level, *Public Choice*, 148(1-2), 233-247.
- Schuknecht, L. (1996), Political Business Cycles and Fiscal Policies in Developing Countries, *Kyklos*, 49(2), 155-170.
- Schultz, K.A. (1995), The Politics of the Political Business Cycle, *British Journal of Political Science*, 25(1) 79-99.
- Sezgin, Ş. (2007), Türkiye'de Politik Konjonktürel Dalgalanmalar: 1950-2003 Dönemi, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62(2), 135- 154.
- Shi, M. ve Svensson, J. (2003), Political Budget Cycles: A Review of Recent Developments, *Nordic Journal of Political Economy*, 29(1), 67-76.
- Shi, M. ve Svensson, J. (2006), Political Budget Cycles: Do They Differ Across Countries and Why? *Journal of Public Economics*, 90(8-9), 1367-1389.
- Snowdon, B. ve Vane, H.R. (2005), *Modern Macroeconomics: Its Origins, Development and Current State*, Massachusetts: Edward Elgar Publishing Limited.
- Streb, J.M., Lema, D. ve Torrens, G. (2009), Checks and Balances on Political Budget Cycles: Cross-Country Evidence, *KYKLOS*, 62(3), 426-447.
- Tatoğlu, F.Y. (2012), *İleri Panel Veri Analizi*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Telatar, F. (2000), Parlamentar Sistemlerde Politik Devresel Dalgalanmalar: Teori ve Türkiye İçin Bir Uygulama, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 133-154.
- Tiganas, C.G. ve Peptine, C. (2012), Political Business Cycle and Economic Instability- Literature Review, *CES Working Paper*, 4(4), 853-865.
- Tufte, E. (1978), *Political Control of the Economy*, Princeton: Princeton University Press.
- Uluslararası Para Fonu (2020), Mali Kural Göstergesi", <https://www.imf.org/external/datamapper/fiscalrules/map/map.htm> (Erişim Tarihi: 20.07.2020)
- Uygur, M. (2021), Politik Konjonktürel Dalgalanma: Mali Muhafazakârlik Üzerine Bir Deneme (Tez No:711625) (Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi), <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Veiga, L.G. ve Chappell, H.W. (2002), Politics and Unemployment in Industrialized Democracies, *Public Choice*, 110(3-4), 261-282.
- Veiga, L.G. ve Veiga, F.J. (2007), Political Business Cycles at the Municipal Level, *Public Choice*, 131(1-2), 45-64.
- Von Hagen, J. (2003), Fiscal Discipline and Growth in Euroland: Experiences With the Stability and Growth Pact, *ZEI Working Paper, No.B 06-2003*, Bonn.
- Wielechowski, M. (2019), Political Budget Cycles-Going Beyond the Average, *Acta Scientiarum Polonorum Oeconomia*, 18(1), 91-96.
- Wooldridge, J. (2013), *Ekonometriye Giriş: Modern Yaklaşım* (Çev. E. Çağlayan), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.